



# IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

*Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal*

**№3**



ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

**2025**



## IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

*Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal*

### **Bosh muharrir:**

**Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich**

*Elektron nashr. 1086 sahifa.*

*E'lon qilishga 2025-yil 11-martda ruxsat etildi.*

### **Bosh muharrir o'rinbosari:**

**Karimov Norboy G'aniyevich**

### **Muharrir:**

**Qurbonov Sherzod Ismatillayevich**

### **Tahrir hay'ati:**

**Salimov Oqil Umrzoqovich**, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi  
**Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich**, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi  
**Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich**, texnika fanlari doktori (DSc), professor  
**Rae Kvon Chung**, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati  
**Osman Mesten**, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari  
**Axmedov Durbek Kudratillayevich**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Axmedov Sayfullo Normatovich**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Kalonov Muxiddin Baxritdinovich**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Siddiqova Sadoqat G'afforovna**, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)  
**Xudoyqulov Sadirdin Karimovich**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Maxmudov Nosir**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Yuldashev Mutallib Ibragimovich**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Samadov Asqarjon Nishonovich**, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor  
**Slizovskiy Dimitriy Yegorovich**, texnika fanlari doktori (DSc), professor  
**Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Axmedov Ikrom Akramovich**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Hakimov Nazar Hakimovich**, falsafa fanlari doktori (DSc), professor  
**Musayeva Shoira Azimovna**, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor  
**Ali Konak (Ali Ko'nak)**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)  
**Cham Tat Huei**, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)  
**Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li**, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.  
**Utayev Uktam Choriyevich**, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari  
**Ochilov Farkhod**, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i  
**Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich**, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent  
**Axmedov Javohir Jamolovich**, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)  
**Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li**, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi  
**Bobobekov Ergash Abdumalikovich**, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.  
**Djudi Smetana**, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)  
**Krissi Lyuis**, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)  
**Glazova Marina Viktorovna**, iqtisodiyot fanlari nomzodi (Moskva)  
**Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi**, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent  
**Sevil Piriyeva Karaman**, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)  
**Mirzaliyev Sanjar Makhmatjon o'g'li**, TDIU ITI departamenti rahbari  
**Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li**, TDIU katta o'qituvchisi



## IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

*Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal*

### Editorial board:

**Salimov Okil Umrzokovich**, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

**Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich**, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

**Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich**, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor

**Rae Kwon Chung**, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate

**Osman Mesten**, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society

**Akhmedov Durbek Kudratillayevich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

**Akhmedov Sayfullo Normatovich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

**Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

**Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

**Siddikova Sadokat Gafforovna**, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences

**Khudoykulov Sadirdin Karimovich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

**Makhmudov Nosir**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

**Yuldashev Mutallib Ibragimovich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

**Samadov Askarjon Nishonovich**, Candidate of Economic Sciences, Professor

**Slizovskiy Dmitriy Yegorovich**, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor

**Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

**Akhmedov Ikrom Akramovich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

**Eshtayev Alisher Abduganiyevich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

**Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

**Khakimov Nazar Khakimovich**, Doctor of Philosophy (DSc), Professor

**Musayeva Shoira Azimovna**, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor

**Ali Konak**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)

**Cham Tat Huei**, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)

**Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli**, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor

**Utayev Uktam Choriyevich**, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan

**Ochilov Farkhod**, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan

**Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich**, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor

**Akhmedov Javokhir Jamolovich**, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences

**Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli**, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer

**Bobobekov Ergash Abdumalikovich**, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor

**Judi Smetana**, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)

**Chrissy Lewis**, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)

**Glazova Marina Viktorovna**, Candidate of Economic Sciences (Moscow)

**Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi**, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor

**Sevil Piriyeva Karaman**, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)

**Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli**, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE

**Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli**, Senior lecturer at TSUI

## Ekspertlar kengashi:

**Berkinov Bazarbay**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Po'latov Baxtiyor Alimovich**, texnika fanlari doktori (DSc), professor  
**Aliyev Bekdavlal Aliyevich**, falsafa fanlari doktori (DSc), professor  
**Isakov Janabay Yakubbayevich**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Xalikov Suyun Ravshanovich**, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent  
**Rustamov Ilhomiddin**, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent  
**Hakimov Ziyodulla Ahmadovich**, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent  
**Kamilova Iroda Xusniddinovna**, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)  
**G'afurov Doniyor Orifovich**, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)  
**Fayziyev Oybek Raximovich**, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent  
**Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich**, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent  
**Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi**, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent  
**Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna**, katta o'qituvchi  
**Babayeva Zuhra Yuldashevna**, mustaqil tadqiqotchi

## Board of Experts:

**Berkinov Bazarbay**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Pulatov Bakhtiyor Alimovich**, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor  
**Aliyev Bekdavlal Aliyevich**, Doctor of Philosophy (DSc), Professor  
**Isakov Janabay Yakubbayevich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Khalikov Suyun Ravshanovich**, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor  
**Rustamov Ilkhomiddin**, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor  
**Khakimov Ziyodulla Akhmadovich**, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor  
**Kamilova Iroda Khusniddinovna**, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics  
**Gafurov Doniyor Orifovich**, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy  
**Fayziyev Oybek Rakhimovich**, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor  
**Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich**, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor  
**Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna**, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor  
**Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna**, Senior Lecturer  
**Babayeva Zuhra Yuldashevna**, Independent Researcher

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

**Muassis:** "Ma'rifat-print-media" MChJ

**Hamkorlarimiz:** Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

## Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 28-fevraldagi 333/5-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.



# MUNDARIJA

Improving the efficiency of investment activity in oil and gas enterprises.....	24
<b>Raxmatova M.G., G'ofurov Sh.N.</b>	
Organization of control and evaluation of effectiveness in international companies.....	30
<b>Nasimov Bakhtiyor Vasiyevich</b>	
Xalqaro standartlarning korxonaga eksportini oshishidagi ahamiyati.....	35
<b>Sobitov Diyor Abbralxonovich</b>	
Erkin iqtisodiy zonalar boshqaruvining tashkiliy tuzilmasini takomillashtirish yo'llari.....	40
<b>Ataismatov Iqboljon Zumratjonovich</b>	
Xorazm viloyatida turizm infratuzilmasini innovatsion rivojlantirish ko'rsatkichlarini ekonometrik modellashtirish va prognozlashtirishning ba'zi masalari.....	46
<b>Jumaniyazova Ro'za Quvondiq qizi</b>	
Tijorat banklarining moliyaviy barqarorligini mustahkamlash.....	60
<b>Rasulov Muxammad Bobur Fazliddin o'g'li</b>	
Economic analysis of investment activity of enterprises.....	66
<b>Shermatov Akhror Abduhakimovich</b>	
Kichik biznesni rivojlantirishda innovatsion faoliyatni moliyalashtirish yo'nalishlari.....	72
<b>Z. Rahimova</b>	
Влияние углеродного следа на экологическую устойчивость узбекистана.....	76
<b>Саттарова Барно Шухратовна</b>	
Moliya bozori dastaklari orqali xorijiy investitsiyalarni jalb etish modellarining uslubiy asoslari.....	84
<b>Ibragimov G'anijon G'ayratovich</b>	
Maqdsadli tushumlarning audit obyekti sifatidagi tasnifi va tavsifi.....	90
<b>Ne'matov Oybek Ismatullayevich, Qambarov Abduazizbek</b>	
Bank majburiyatlari tushunchasi, uning mazmuni va mohiyati.....	96
<b>Muminova Parvina Ilhom qizi</b>	
Sanoat korxonalariga berilayotgan soliq imtiyozlari ma'murchiligini ta'minlash borasida amalga oshirilayotgan ishlar samaradorligi.....	100
<b>Turabov Ulug'bek Olimjonovich</b>	
Tur operatorlari va sayohat agentliklarida xarajatlar va foyda tahlili va uning turlari.....	106
<b>Taniyev Ahmadjon Bahromovich</b>	
O'zbekistonda kredit bozorini rivojlantirish istiqbollari.....	113
<b>Salimov Burxon Abubakirovich</b>	
Social media marketing as a key strategy in modern business.....	125
<b>Najimova Bakhtigul Abdilkasim qizi</b>	
O'zbekistonda yashil mahsulotlar eksportini rivojlantirish orqali barqaror iqtisodiy o'sish va xalqaro integratsiyani ta'minlash.....	129
<b>Radjabov Bunyod Abduxalilovich</b>	
Оценка и управление рисками в проектах строительства энергетических объектов.....	136
<b>Махматкулов Жамшед Бахтиёрович</b>	
Iqtisodiyotda ko'chmas mulk bozori hamda uning xususiyatlari.....	140
<b>Ibragimov Qobil To'xtamishovich, Raimkulov Sherali O'rozdavlatovich, G'ffarov Husayn Aliyor o'g'li, Ismoilov Davronjon Ilxomjon o'g'li, Tashpulatova Shaxnoza Tursunpulatovna</b>	
Ekologik turizmning ijtimoiy-iqtisodiy ta'siri va uni rivojlantirish istiqbollari (Jizzax viloyati misolida).....	144
<b>Isomiddinov Sherzod Sirojiddin o'g'li</b>	
Ways to improve personnel policy in improving the quality of financial services provided by financial institutions.....	148
<b>Ergashev Umidjon Ibragimovich</b>	
Qo'shilgan qiymat solig'ining budjet daromadlarini shakllantirishdagi ahamiyati.....	152
<b>Djabbarov Anvar Muxammadsaliyevich</b>	



Tadbirkorlik subyektlarining barqarorlik reytingini aniqlash va ulardan samarali foydalanish yo'llari .....	157
<b>Abdullayev Zafarbek Safibullayevich</b>	
Tovar-moddiy zaxiralar auditini tashkil qilish masalalari .....	164
<b>Turmanqulov Norpo'lat Sa'dullayevich, Botirov Lazizbek Botirovich</b>	
O'zbekiston tijorat banklari faoliyatida aktivlar daromadligini oshirish masalalari.....	168
<b>Saxibjonov Muzaffar Salijanovich</b>	
Organization of control and evaluation of effectiveness in international companies.....	174
<b>Nasimov Bakhtiyor Vasiyevich</b>	
Strategic growth of global companies in contemporary environments.....	179
<b>Djurabaev Otabek Djurabayevich</b>	
Directions for management of the tax system.....	184
<b>Sharokhmatov Abdurakhim Abdulamitovich</b>	
Davlat korxonalarida moliyaviy samaradorlik va uni boshqarish tizimini takomillashtirish yo'nalishlari.....	188
<b>Qarshiyev Nodirbek Olim o'g'li</b>	
Проблемы, модели и методы оптимизации управления товарными запасами .....	193
<b>Бабаджанов Шопулат Шомашрабович</b>	
Literature review: the significance of digitization to management credit activity of commercial banks .....	200
<b>Jo'rayev Eldor Berdibekovich</b>	
O'zbekiston Respublikasining davlat budjeti.....	205
<b>Ajibaeva Raiya Maxsudovna</b>	
Yashil iqtisodiyot kontsepsiyasining shakillanishi, taraqqiyot bosqichlari va uning dolzarbligi.....	212
<b>Kodirov Javlonbek Nematullayevich</b>	
Bank plastik kartalari orqali masofaviy xizmatlarni takomillashtirish.....	219
<b>Abdullayeva Dildora Qudratovna, Abdullayev Baxodirjon Valijon o'g'li, Almuratova Nurliolmasoy Naim qizi</b>	
O'zbekistonda iqtisodiy o'sishni ekonometrik modellashtirish .....	223
<b>Shamsiyeva Feruza Muratxodjayevna</b>	
Mahalla faoliyati ijtimoiy-iqtisodiy ko'rsatkichlarini tahlil qilishning nazariy asoslari.....	232
<b>Aliqulov Ravshan Shodiyor o'g'li</b>	
O'zbekistonda lizing bozori tahlili.....	237
<b>Boyev Bekzodjon Jo'raqul o'g'li, Shavkatov Behruz Rustam o'g'li</b>	
Chakana savdoni rivojlantirishning mintaqaviy xususiyatlari .....	241
<b>Ismoilov Shohjahon O'tkir o'g'li</b>	
O'zbekistonda tibbiy xizmatlarning rivojlanish tendensiyalari, tarkibiy tuzilish tasnifi va marketing segmentlari .....	244
<b>Axmedov Zafarjon A'zamovich</b>	
Мировой опыт и перспективы развития свободно экономических зон в Республике Узбекистан.....	250
<b>Кадирова Истора Кадирова</b>	
Перспективы реформирования налоговой системы Республики Узбекистан в условиях глобализации.....	254
<b>Буранова Лола Вахобовна, Садиков Искандар Гайратович</b>	
O'zbekiston 2030 strategiyasi – islohotlar tizimligida ipoteka kreditining dolzarbligi.....	263
<b>A'zamxo'jayeva Nihola</b>	
O'zbekistonda sug'urta mexanizmlarini rivojlantirish istiqbollari .....	267
<b>Shoraximova Zilola Nosirdjanovna</b>	
Biologiya va tibbiyotda matematik statistika .....	271
<b>Voxidov Alikul Melitoshevich</b>	
Viloyatda chorvachilik mahsulotlarini o'tgan yilga nisbatan o'zgarishi.....	283
<b>Azimov Allaberdin O'rinovich, Begaliyeva Madina Abdusamatovna</b>	
Servis korxonalarida mobil ilovalar yordamida interaktiv xizmatlar yaratish .....	289
<b>Ne'matov Nizom Ismatullayevich</b>	
Oziq-ovqat ta'minot zanjiri tushunchasi va uning zamonaviy tendensiyalari.....	293
<b>Nazarova A.N</b>	



Влияние искусственного интеллекта при разработке стратегических программ на экономическое развитие страны.....	300
<b>Каримова Нуржахон Олим кизи</b>	
Kichik va o'rta biznesda moliyaviy menejment: muammolar va yechimlar .....	306
<b>Saidvaliyeva Nigora Ziyodillayevna</b>	
Теоретико-правовая характеристика экономических отношений .....	313
<b>Фарход Махмудович Тиркашев, Исломжон Жамshedович Жамshedов</b>	
Cash flow reporting in Uzbekistan: national accounting standards and international standards application .....	318
<b>Ochilov Ilyos Keldiyorovich</b>	
Tadbirkorlik salohiyatini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari va takomillashtirish mexanizmlari .....	324
<b>Baxtiyor Xabibullayev Abdulvoxid o'g'li</b>	
Получение долгосрочного кредита и определение его размера для привлечения лизинга .....	330
<b>Латипова Шахноза Махмудовна</b>	
Ko'chmas mulk solig'ining ko'chmas mulk bozori tendensiyalariga ta'siri .....	335
<b>To'lakov Ulug'bek Toshmamatovich</b>	
Rivojlangan mamlakatlarning davlat qarzi va uni boshqarishdagi tajribasini tahlil qilishga ilmiy yondashuv .....	343
<b>Suynov Dilmurod Xolmuradovich, Abdurahmonova Feruzabonu</b>	
Эффективный инновационный менеджмент в системе здравоохранения Республики Узбекистан.....	353
<b>Абдурахманов З.М.</b>	
Islom moliyasining O'zbekistondagi o'rni va O'zbekiston Respublikasining islomiy tashkilotlar va banklar bilan aloqasi .....	356
<b>Otajonova Charosxon Polvonquli qizi, Elboyev Otajon Polvonquliyevich</b>	
Tadbirkorlik subyektlarida innovatsion faoliyatni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari.....	361
<b>Oxunjonova Madina Isoqjonovna</b>	
Основные задачи обеспечения цифровой информационной безопасности в образовательном процессе .....	365
<b>Иззатилла Пулатов Кудратиллаевич</b>	
Tijorat banklarida komplaens nazoratni takomillashtirish.....	373
<b>Muminova Marguba Mamirkulovna</b>	
Kichik biznes uchun soliq imtiyozlari va ularning samaradorligi.....	378
<b>Sarvar Ochilov</b>	
Xalqaro moliyaviy tashkilotlarning davlat iqtisodiy rivojlanishidagi o'rni.....	387
<b>Raxmonova Dildora Ergash qizi</b>	
O'zbekiston Respublikasida kreditning iqtisodiyotni rivojlantirishdagi o'rni .....	395
<b>Eshqobulova Charos O'roq qizi</b>	
Mintaqa sanoat korxonalarida investitsiya jarayonlari rivojlanish tendensiyasining statistik tahlili.....	399
<b>Quvatova Gulzoda Faxriddin qizi</b>	
Natijalarga yo'naltirilgan budjetlashtirish samarali budjet menejmentining omili sifatida .....	403
<b>N. Sheraliev</b>	
O'zbekistonda kichik biznesning rivojlanish tendensiyalari va istiqbollari .....	408
<b>Salayev Jasurbek Komilovich</b>	
Features and prospects for the development of digital marketing in Uzbekistan.....	414
<b>Musayeva Shoirazimovna</b>	
Анализ динамики импорта узбекистана в 2017–2024 годах с учетом индекса сложности продукции (PCI) .....	418
<b>Жабборовва Нодира Холмурод кизи</b>	
O'zbekistonning kredit riskini baholash: iqtisodiy barqarorlik va xavf omillari tahlili .....	422
<b>Hakimov Hakimjon Abdullo o'g'li</b>	
Investitsion jozibadorlikni oshirish – korxonalarining raqobatbardoshligini oshirishning muhim shartidir .....	426
<b>Karimova Dilafuz Sadirdin qizi</b>	



Sanoat korxonalarida innovatsion faollikni oshirish omillari.....	431
<b>Qo'ziyev Shodiyor Qilichboy o'g'li, Xakimov Javohir Hamza o'g'li, Turganbaev Nursultan Bayram o'g'li, Masharipov Rasulbek Jo'rabekovich, Xasanov Ruslan Raxmatovich, Nurullayev Jasurbek Davronbekovich</b>	
Теоретические основы формирования понятия «финансовая стабильность».....	437
<b>Алиева Сусанна Сейрановна</b>	
Developing the labor market and strategies for reducing unemployment.....	442
<b>Tojiyeva Muhabbatxon Mansurjon qizi, Elmurodov Mukhammadkodir Nurmuhammad</b>	
Iqlim o'zgarishi sharoitida raqamli texnologiyalar orqali qishloq xo'jaligida samaradorlikni oshirish yo'llari.....	450
<b>Fayziyev Oybek Raximovich, Ochilov Ilhom Sayitqulovich, Sayfullayeva Ruxshona Farrux qizi</b>	
To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarning sanoatni rivojlantirishdagi roli.....	458
<b>Samijonov Musobek G'ayratjon o'g'li</b>	
Ishlab chiqarish korxonalarida risklarni boshqarishning asosiy yo'nalishlari va rivojlanish istiqbollari.....	466
<b>Muxitdinov Shuhrat Ziyavitdinovich</b>	
Ovqatlanish xizmatlarini rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlaridan foydalanish va samaradorligini oshirishning asosiy yo'nalishlari.....	470
<b>Ravshanov Zaxiriddin Ibragimovich</b>	
Ta'lim jarayonida sun'iy intellektdan foydalanishning ahamiyati.....	477
<b>Safayeva Dilafruz Ruzmatovna, Karimov Abrorjon Shavkat o'g'li</b>	
Oliy ta'lim muassasalarini xarajatlarini rejalashtirish va moliyalashtirish: amaldagi holat tahlili.....	482
<b>Bauyetdinov M.J., Medetbayeva D.T</b>	
Tijorat banklarida foiz risklarini baholash va boshqarish.....	487
<b>Karimov Mardon Akram o'g'li</b>	
Zamonaviy sharoitda bank innovatsiyalaridan foydalanishning istiqbolli yo'nalishlari.....	494
<b>Xodjimamedov Akmal Ashurovich</b>	
A local perspective on sustainable supply chain management in Uzbekistan.....	501
<b>Oybek Rafukjonkhajiev</b>	
Raqamli texnologiyalar orqali sug'urta kompaniyalar marketing faoliyatini takomillashtirish.....	505
<b>Rashidova Dildora Rasul qizi</b>	
O'zbekistonning strategik rivojlanish davrida investitsiyalarning o'rni.....	511
<b>Akbaraliyeva Aziza Maxmadali qizi</b>	
O'zbekiston media bozori: rivojlanishi va afzalliklari.....	516
<b>Qodirov Obidjon Olim o'g'li</b>	
Порядок учета скидок в бухгалтерском учете на основе МСФО.....	520
<b>Камолова Феруза Кахрамоновна</b>	
Tijorat banklari transformatsiyasini amalga oshirishda qimmatli qog'ozlar bozorida foydalanishning xorijiy tajribasi.....	525
<b>Bobur Abrorovich Yusupov</b>	
Neft va gaz sanoati korxonalarini resurslardan samarali foydalanishning xorijiy tajribalari tahlili.....	533
<b>Sonayev Sanjar Nurmatovich</b>	
Оценка социально-экономического воздействия железнодорожных проектов.....	539
<b>Хужаяров Бекзод Баходир угли</b>	
Rivojlanayotgan mamlakatlarda islom mikromoliyalashning innovatsion mexanizmlari va xalqaro tajriba.....	544
<b>Sharipova Maxliyoxon Baxtiyor qizi</b>	
Iqtisodiy samaradorlik tushunchasining ilmiy- nazariy tahlili.....	548
<b>Ibragimov Zukhriddin Sayfutdinovich</b>	
Ipoteka kreditlarini moliyalashtirishda banklarning o'rni va istiqbollari.....	552
<b>Muhitdinov Ulug'bek Diyorovich</b>	
Mintaqaviy mehnat bozorini shakllanishining shart-sharoitlari, omillari, o'ziga xos xususiyatlari va prinsiplari.....	556
<b>Amonov Navro'zxon Saloxiddin o'g'li</b>	
Development of digital marketing for sustainable tourism development in Uzbekistan.....	560
<b>Nasibabonu Abdurakhmonovna Akramova</b>	



Kichik biznes subyektlarining raqobatbardoshligini oshirishga qaratilgan innovatsion yondashuvlar .....	565
<b>Ibragimov Ulmas</b>	
Tijorat banklarining moliyaviy xavfsizligini ta'minlashning dolzarb masalalari .....	569
<b>Akbarov Behzodxon Ulug'bek o'g'li</b>	
Amerika qo'shma shtatlarida federal zaxira tizimi tomonidan amalga oshirilgan noan'anaviy pul-kredit siyosati.....	574
<b>Djumonov Dilshod Safaroliyevich</b>	
Intellectual mulkning ishlab chiqarishdagi ahamiyati .....	581
<b>Farhod Mahmudovich Tirkashyev, Azizbek Umid o'g'li Abduvaliyev</b>	
Tijorat banklari moliyaviy barqarorligini baholashning xorijiy davlatlar tajribasi .....	585
<b>Sattarova Gulshan Muxiddinovna</b>	
Qimmatli qog'ozlar bozorida moliyaviy xavfsizlik: investorlar misolida.....	589
<b>Boysunov Jamshid Baxriddin ug'li</b>	
Amaliy-ilmiy tadqiqotlarning mazmuni, asosiy maqsadlari va qo'llanilish shakllari.....	593
<b>Raupov Jamshid Rashidovich, Kaxramonov Zafar Kaxramonovich</b>	
Tijorat banklarida korporativ boshqaruvni takomillashtirishning dolzarb masalalari.....	597
<b>Ergashev Olim Kenjayevich</b>	
Islom darchalari asosida moliyalashtirishni joriy etish istiqbollari .....	602
<b>Gulyamova Shaxnoza Gafurdjanovna</b>	
Влияние финансовых технологий на трансформацию страхового рынка.....	606
<b>Тангирбердиева Гулчехра Рахимжановна</b>	
Tadbirkorlik faoliyatini rivojlanishida mamlakatimiz iqtisodiyotini holati tahlili .....	611
<b>Muradova Maxliyoxon Ravshanovna</b>	
Foreign experience in the formation of banking assets in improving the efficiency of the activities of commercial banks.....	615
<b>Ibrohimov Davronbek Muhammadi ogli</b>	
Роль и значение экономического потенциала в формировании стратегии регионов Узбекистана.....	628
<b>Абдалова З.Т.</b>	
Перспективы развития торговых отношений между Китаем и Узбекистаном.....	634
<b>Фазлиддинова Шахруза, Расулев Дильмурод Мирза-Ахмедович</b>	
Korxonalarda moliyaviy instrumentlarning hisobi va audit masalalarini rivojlantirish .....	640
<b>Maxmudov Saidjamol Kadirjanovich</b>	
Barqaror ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishning ilmiy-nazariy asoslari.....	647
<b>Rajabov Alibek</b>	
Digital technologies as a driver for the development of mice tourism in Uzbekistan .....	654
<b>Ilkhomova Gulnoza Zaynitdin qizi</b>	
Tadbirkorlik subyektlarining tashqi savdo faoliyati bojxona reytingini aniqlash va baholashning iqtisodiy ahamiyati.....	661
<b>Azizov Sherzod Uktamovich, Mamarajabov Abdisamad Saidmurot o'g'li</b>	
Kichik biznes va tadbirkorlik subyektlari .....	666
<b>Shodiyev To'liqin Oltiboy o'g'li</b>	
Sanoat korxonalarini rivojlanishining atrof-muhitga ta'sirini baholashda esg tamoyillarini qo'llash imkoniyatlari va istiqbollari .....	671
<b>Turg'unov Jasurbek Alimardon o'g'li</b>	
Museum collection management and new technology .....	677
<b>Ibroximova Aziza Abbasovna</b>	
Inklyuziyalashuv sharoitida sanoat korxonalarini faoliyatining ilmiy-nazariy jihatlarini .....	684
<b>Isayev Kobiljon Abdukodirovich</b>	
Turizm sohasida brendning O'zbekiston iqtisodiy o'sishiga ta'siri va sayyohlik yo'nalishi sifatida marketingning ahamiyati.....	693
<b>Kobilova Maftuna</b>	
Kichik biznes subyektlarida marketing faoliyatini boshqarishni takomillashtirish.....	697
<b>Bektemirov Ozodjon Xusan o'g'li</b>	
Tekislikda to'g'ri chiziq va uning tenglamalari.....	702
<b>Azimova Hulkar Qayumovna</b>	



Banking Legislation of the Republic of Uzbekistan: Practice and Reforms.....	707
<b>Asliddin Qurvonboyev Baxrom o'g'li, Umarova Zulaykho</b>	
Korxonalarda reklama faoliyati samaradorligini oshirishda raqamli marketingdan foydalanish.....	712
<b>Khojiev Elshod</b>	
Необходимость использования искусственного интеллекта в системе образования – веление времени .....	717
<b>Абдуллаханова Гулбахор Саттаровна</b>	
Kon-metallurgiya kombinati faoliyatining ekonometrik modeli va uni rivojlantirishning istiqbolli yo'nalishlari.....	721
<b>Karimov Ma'ruf Ichthyorovich</b>	
Ijara bo'yicha xalqaro standart qo'llanilishining xususiyatli jihatlari .....	725
<b>Yusupova Malika Botiraliyeva, Satvaldiyeva Gulchexra Xudayberdiyeva</b>	
Понятие и сущность маркетинговой деятельности малого бизнеса в Узбекистане.....	730
<b>Убайдуллоева Малика Отабековна</b>	
Tovar-moddiy zaxiralar tahlilini takomillashtirish .....	736
<b>Ishonqulov Nizamjon Fayzullayevich, Mirzayeva Shaxlo Faxritdinovna</b>	
Tijorat banklarida mavjud muammoli aktivlar miqdorini qisqartirish bo'yicha xorij mamlakatlar tajribasi.....	742
<b>Abduxalimova Marjona Xikmatovna</b>	
Bank strategiyasini shakllantirish orqali samaradorlikni oshirish (O'zsanoatqurilishbank misolida) .....	748
<b>Maxmudova Munavarxon Ruzimuradovna</b>	
Surxondaryo viloyatida parrandachilik tarmog'ini rivojlantirish istiqbollari.....	752
<b>Ismoilov Zuhridin Sayitqulovich</b>	
Yangi O'zbekistonda baholovchi tashkilotlar reytingini baholash va renkingini aniqlash mexanizmining tashkiliy va huquqiy asoslarini takomillashtirishning zarurligi.....	757
<b>Tashpulatov Giyos Toxirovich</b>	
Raqamli transformatsiya sharoitida B2B marketing strategiyalarini tuzish va samaradorlikni belgilash.....	764
<b>Yudashev Jamshid Abrarovich</b>	
Iste'molchi xulq-atvori: marketing strategiyalarida uning o'rni.....	770
<b>Hamidova Maftuna Boburjon qizi</b>	
Impact of modern tourism infrastructure in enhancing a country's tourism potential.....	775
<b>Ametova Shahnoza Rustamovna, Dauletbaeva Ulzada Bakhadirovna</b>	
O'zbekistonda oziq-ovqat mahsulotlarini ishlab chiqarish va iste'moli tahlili .....	780
<b>Umarov Ilxomjon Yuldashevich, Abdulxamidova Nodira Abdurashitovna</b>	
Xalqaro tajriba asosida uy xo'jaliklarining investitsion faoliyatini rivojlantirishning institutsional asoslari.....	784
<b>Berdiyev G'ayrat Ibragimovich</b>	
O'zbekistonda elektroenergetika sohasi boshqaruvini tartibga solish masalalari .....	795
<b>Samiev Shoxrux Faxriddin o'g'li</b>	
O'zbekistonda qishloq xo'jaligi mahsulotlari eksportini moliyaviy qo'llab-quvvatlash yo'llari .....	801
<b>Xaydarova Nargiza Anvarovna</b>	
Greening Hotel Operations: A Framework for Sustainable Resource Management and Cost Efficiency in Bukhara Region.....	809
<b>Toyirova Sarvinoz Atoevna, Canós-Darós, Lourdes, Osorio-Acosta, Estefanía</b>	
O'zbekiston sanoat mahsulotlari eksportining tashqi bozorlar bilan o'zaro aloqalari .....	819
<b>Yo'ldoshev Nozimbek Ma'rufjon o'g'li</b>	
O'zbekistonda tibbiy ta'lim eksportining rivojlanish tendensiyalari .....	824
<b>Abdullayev Javoxir Jaxongirovich</b>	
Dunyo oziq-ovqat bozorining dinamik rivojlanishidagi o'zgarishlar, qiyinchiliklar va ularning yechimlari .....	832
<b>Tolipova Baxtigul Farxodovna</b>	
Sanoat korxonalarida boshqarish jarayonlariga omillar ta'sirini baholash uslubiyotlari .....	836
<b>D.Ziyayeva</b>	
Zamonaviy firmalarda kommunikativ aloqalar tizimini o'rnatish bilan bog'liq muammolar .....	840
<b>Sh.A.Suleymanova, Sh.Z.Erkinova</b>	



Перспективы развития электронной коммерции Республики Узбекистан .....	845
<b>Маҳаммадалиева Муслимахон Шерали кизи</b>	
Surxondaryo viloyatida o'rta muddatda uy-joylar qurilishi prognozlashtirishni tekshirish .....	851
<b>Ibragimov Nodir Shopo'latovich, Ibragimov Qobil To'xtamishovich, Toshpo'latov Bobur Rasuljon o'g'li, Nuraliyeva Feruza Abdusalim qizi, Namozov DiyorbekBaxtiyor o'g'li</b>	
Aksiyadorlik jamiyatlarida dividend siyosatini takomillashtirish orqali investitsiya jozibadorligini oshirish mexanizmlari.....	858
<b>Muxammadiyev Faxriddin Baxtiyorovich</b>	
O'zbekiston respublikasi budget daromadlarining amaldagi holati tahlili.....	861
<b>Shodiyev Xurshedjon Karimovich</b>	
Korxonalarda ishlab chikarish strategiyasini innovasion faoliyati orqali takomillashtirish yo'llari .....	865
<b>Fayzullayeva Aziza Nusratillayevna</b>	
Budget tashkilotlarining shtat jadvalarini tuzish va xarajatlar smetasi .....	871
<b>Xamdamov Nuriddin Abdimalikovich</b>	
Tax Revenues and Budget Allocation: The Impact of Tax Revenues on the Economy in Uzbekistan and Indonesia.....	875
<b>Vafoyeva Sevinch, Umarova Zulaykho</b>	
Erkin iqtisodiy zonalar – rivojlanishning muhim omili.....	879
<b>Axtamova Parizod Oybek qizi</b>	
The significance and impact of contemporary tourism infrastructure in boosting a country's tourism potential .....	883
<b>Matkabbulova Diloram Khalilullayevna</b>	
Tijorat banklari investitsiya faoliyatining o'ziga xos xususiyatlari.....	887
<b>Abduvaliyev S.A.</b>	
Yangi iqtisodiy tizimda barqaror ish bilan bandlik konsepsiyasini ishlab chiqish va unga oid global tajribalar.....	892
<b>Xoliyorova Shoxista Qaxramon qizi</b>	
Bo'lajak pedagog-o'qituvchining innovatsion faoliyati modeliga asoslangan xolda ta'lim-tarbiya metodlari va vazifalarinio'rgatish.....	898
<b>Abdullaeva Sanobar Berdievna</b>	
O'zbekiston to'qimachilik klasterlari orqali iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash .....	903
<b>Mansurov Saidxo'ja Kamalovich</b>	
Xalqaro standartlar asosida moliyaviy hisobot ko'rsatkichlari tahlilining ilmiy asoslari .....	909
<b>G.J.Jumayeva</b>	
Интеграция современных концепций управленческого учета в учетно-аналитическую практику вузовских научных учреждений в Узбекистане.....	912
<b>Каршиева Мохинур Олим кизи</b>	
O'zbekiston sug'urta amaliyotida umr davomiyligi funksiyalarini aniqlashda aktuar hisoblarning o'rni.....	916
<b>Abdujalilova Guzal Saydillayevna</b>	
O'zbekiston respublikasi moliya-kredit tizimidagi muammolari va ustuvor yo'nalish istiqbollari.....	931
<b>Olimov Abror Axadjon o'g'li</b>	
O'zbekistonning fiskal va monetar siyosati tashqi savdo defitsiti o'sishiga ta'siri .....	935
<b>Baxtiyorov Sherali Muzaffarovich</b>	
The accounting system in trade organizations, as well as the classification of income in trade.....	941
<b>Qurbonov Tolmasjon Namoz o'g'li, Shodiyev Fazliddin Qalandar o'g'li, Annayev Abdurasul Abdurashidovich</b>	
O'zbekiston iqtisodiyotining barqaror o'sish omillari va ularning tahlili .....	947
<b>Ayubov Ilyos Ilxomovich, Ro'ziqulov Abduqahhor Ixtiyor o'g'li</b>	
Mehmonxona restoranlarida xodimlar malakasini oshirish tizimi va ularning samaradorlikka ta'siri.....	954
<b>Yaxshiyev Xusniddin Tolibovich</b>	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishning nazariy asoslari va mamlakatimizda yaratilgan shart-sharoitlar .....	958
<b>Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti</b>	



Yog'-moy korxonalari personalini boshqarishning ahamiyatli jihatlari.....	963
<b>Azlarova D.A.</b>	
Mahalliy budjet daromadlari bazasini kengaytirishda hokimliklarning vakolatlarini oshirish masalalari.....	967
<b>Tuychiev Kamoliddin</b>	
O'zbekiston yengil sanoat korxonalarida marketing strategiyalari.....	974
<b>Bazarova Fayyoza Tuxtamurodovna</b>	
Innovative technologies of modern accounting and their impact on efficiency.....	979
<b>Annayev Abdurasul Abdurashidovich</b>	
Роль телекоммуникации в экономике Республики Узбекистан.....	983
<b>Бабаназарова Гульзар Зиуатдиновна</b>	
Роль финансов в Узбекистане на современном этапе.....	987
<b>Раупова Мухлисахон Ибрахимжон кизи</b>	
Mahalliy budjetlarni boshqarish va tuzish tartibi.....	992
<b>Qo'ldoshev Diyor O'rol o'g'li</b>	
Elektron tijoratni soliqqa tortish ma'muriyatchiligini takomillashtirish yo'nalishlari.....	997
<b>Urazaliyev Kamoliddin Tajikovich</b>	
Soliq xulq-atvorini shakllantirishda davlat dasturlari va vositalarining roli.....	1003
<b>Abdurahmonov Abdumalik Abdug'ani o'g'li</b>	
O'zbekiston bank tizimini rivojlantirishda raqamli banklarning ulushi.....	1011
<b>O'lmasov Abdurahmon Aziz o'g'li</b>	
Digital neighborhood frameworks in community-centric urban infrastructure planning.....	1019
<b>Gulsara Ostonakulova, Sitora Odilova</b>	
Sug'urtada investisiya faoliyati samaradorligini oshirish.....	1026
<b>Suyunov Isomiddin Tilovkobilovich</b>	
Анализ результатов инструментальных методов исследований у детей с врожденными пороками сердца.....	1031
<b>Мухаммадиева Лола Атамуратовна</b>	
Moliya tizimida davlat nazoratini takomillashtirishning nazariy va amaliy jihatlari.....	1039
<b>Po'latov Tirkash Sotiboldiyevich</b>	
Kichik biznes va tadbirkorlik faoliyatiga investitsiyalar jalb etishdagi konseptual jihatlari.....	1043
<b>Karimova Komila Daniyarovna</b>	
Buxoro viloyatida biologik xilma-xillikni asrash: iqtisodiy tahlil va ustuvor yo'nalishlar.....	1048
<b>Ro'ziyev Sobirjon Samatovich</b>	
Hududda raqobatdosh sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish samaradorligini oshirish.....	1053
<b>Sattorov Quvonchbek Shoxzamonovich, Ollokulova Feruza Mansurovna</b>	
Mehnat huquqi nuqtayi nazaridan gid va ekskursovodlar faoliyatini tartibga solish masalalari.....	1058
<b>Sayfiddinov Sharofiddinxo'ja Najmiddin o'g'li</b>	
Ensuring corporate financial stability through the use of digital technologies.....	1063
<b>Xusanova Dilorom Shavkatovna</b>	
Ikkiyoqlama soliqqa tortishga qarshi kurashishning yevropa davlatlari amaliyoti.....	1068
<b>Rajapov Shuxrat Zaripbayevich</b>	
Xorijiy tajriba asosida o'zbekistonda tadbirkorlikni boshqarish va raqamli texnologiyalarni joriy etish.....	1074
<b>Sattarov Xayrulla Fayzullayevich</b>	
Sug'urta faoliyatida anderryayting xizmati samaradorligini oshirishning konseptual asoslari.....	1078
<b>D.E.Qarshiev</b>	

**D.E. Qarshiev**

ISFT instituti PhD dotsenti

[daniyarkarshiev@gmail.com](mailto:daniyarkarshiev@gmail.com)

Orcid kodi:0009-0003-0473-4693

## SUG'URTA FAOLIYATIDA ANDERRAYTING XIZMATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI

**Annotatsiya:** Ushbu maqolada sug'urta bozorida ko'rsatilayotgan anderryayting xizmatini takomillashtirish va rivojlantirish bo'yicha ma'lumotlar keltirilgan. Shuningdek, sug'urta faoliyati samaradorligini oshirishda risklarni aniqlash, baholash va ularni sug'urtaga qabul qilish tartib-taomillarini xalqaro tajribalarga mos holda kengaytirish bo'yicha takliflar berilgan.

**Kalit so'zlar:** sug'urta faoliyati, sug'urtada anderryayting xizmati, sun'iy intellekt, sug'urta portfeli, risklarni baholash, risklarni aniqlash.

**Abstract:** This article provides information on the improvement and development of the underwriting service provided in the insurance market. In addition, proposals were made to increase the effectiveness of insurance activities, to identify, assess, and expand the procedures for accepting them for insurance in accordance with international experiences.

**Key words:** insurance activity, insurance underwriting services, artificial intelligence, insurance portfolio, risk assessment, risk identification.

**Аннотация:** В данной статье представлены сведения о совершенствовании и развитии андеррайтинговых услуг на страховом рынке. Также даны предложения по расширению процедур выявления, оценки и принятия рисков на страхование в соответствии с международным опытом с целью повышения эффективности страховой деятельности.

**Ключевые слова:** страховая деятельность, андеррайтинг в страховании, искусственный интеллект, страховой портфель, оценка рисков, выявление рисков.

### KIRISH

Bozor iqtisodiyoti sharoitida sug'urta tizimi moliyaviy barqarorlikni ta'minlovchi muhim institutlardan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Sug'urta kompaniyalarining raqobatbardoshligini belgilovchi asosiy omillardan biri — anderryayting faoliyatining sifat va samaradorlik darajasidir. Sug'urta xizmatlari bozorida xavflarni aniqlash, baholash va ularni moliyaviy boshqarish bo'yicha anderryayterlar zimmasiga katta mas'uliyat yuklatilgan. Shu sababli anderryayting jarayonini samarali tashkil etish va uning konseptual asoslarini ilmiy asoslangan holda shakllantirish dolzarb masala hisoblanadi.

Bugungi globallashuv va raqamli transformatsiya sharoitida sug'urta faoliyatida risklarni boshqarish mexanizmlari, shu jumladan, anderryayting siyosati yangicha yondashuvlarni talab etmoqda. Xususan, sun'iy intellekt, big data, aktuar hisob-kitoblar hamda avtomatlashtirilgan qaror qabul qilish tizimlarining joriy etilishi anderryayting jarayonini samarali tashkil etishga keng imkoniyat yaratmoqda. Shu bilan birga, O'zbekiston sug'urta sohasi raqamli iqtisodiyotga bosqichma-bosqich moslashmoqda, bu esa an'anaviy anderryayting modellarini takomillashtirish va yangi instrumentlardan foydalanish zaruratini keltirib chiqarmoqda.

Mazkur maqolada anderryayting xizmatining samaradorligini oshirishga xizmat qiluvchi konseptual yondashuvlar, metodologik asoslar hamda amaliy takliflar bayon etiladi. Xususan, anderryayting jarayonining



ichki va tashqi omillari, sug'urta mahsulotlarini tavakkalchilik darajasiga qarab segmentatsiya qilish, raqamli texnologiyalar asosida avtomatlashtirilgan baholash usullarini joriy etish masalalari tahlil qilinadi. Shuningdek, maqola doirasida xorijiy davlatlar tajribasi o'rganilib, ularning milliy sug'urta sohasiga integratsiyalash imkoniyatlari ko'rib chiqiladi.

Tadqiqotning dolzarbligi sug'urta kompaniyalari moliyaviy barqarorligini ta'minlash, sug'urta portfellarini optimallashtirish va risklarni to'g'ri baholashda andarrayting xizmatining o'rni tobora ortib borayotganligi bilan izohlanadi. Shu bois ushbu maqolada andarrayting xizmatining samaradorligini oshirish konsepsiyasi tizimli va kompleks yondashuv asosida ishlab chiqiladi.

Bozor munosabatlarining chuqurlashuvi va raqamli transformatsiya sharoitida sug'urta kompaniyalarining moliyaviy barqarorligi va raqobatbardoshligini ta'minlashda andarrayting faoliyatining ahamiyati tobora ortib bormoqda. Biroq hozirgi vaqtda O'zbekiston sug'urta bozorida andarrayting jarayoni ko'p hollarda standartlashtirilmagan, raqamli texnologiyalar bilan to'liq integratsiyalanmagan va risklarni baholashda zamonaviy yondashuvlar yetarli darajada qo'llanilmayapti.

Shuningdek, xorijiy ilg'or tajribalar asosida ishlab chiqilgan avtomatlashtirilgan andarrayting tizimlari milliy sug'urta kompaniyalarida keng joriy etilmagan. Bu esa risklarni to'g'ri baholamaslik, sug'urta mukofotlarining yetarlicha asoslanmaganligi, kompaniya kapitalining yetishmovchiligi va yuqori zarar koeffitsiyenti kabi muammolarni yuzaga keltirmoqda.

Sug'urta faoliyatida andarrayting xizmatining samaradorligini oshirishga qaratilgan zamonaviy va innovatsion yondashuvlarni tahlil qilish, ularning nazariy-konseptual asoslarini ishlab chiqish hamda milliy sug'urta kompaniyalari faoliyatida qo'llash imkoniyatlarini aniqlash ushbu tadqiqotning asosiy maqsadini tashkil etadi.

Shuningdek, tadqiqotda andarrayting jarayonining tashkil etilishi, xavflarni baholash mexanizmlari, avtomatlashtirilgan andarrayting texnologiyalari, sun'iy intellekt va ma'lumotlar tahliliga asoslangan qaror qabul qilish tizimlarini joriy etish orqali sug'urta portfellarini boshqarish samaradorligini oshirish masalalari o'rganiladi.

## MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Sug'urta faoliyatida andarrayting xizmatining samaradorligini oshirish bugungi kunda nafaqat texnik, balki strategik boshqaruv darajasidagi muhim vazifalardan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Mazkur masala bo'yicha yetakchi xorijiy va mahalliy tadqiqotchilar tomonidan olib borilgan ilmiy izlanishlar ushbu xizmatni chuqur o'rganishga va takomillashtirish mexanizmlarini ishlab chiqishga yo'naltirilgan.

Jahon amaliyotida andarrayting tizimini takomillashtirish bo'yicha K.P. Klee va J. Black tomonidan olib borilgan izlanishlar muhim o'rin tutadi. Ularning ta'kidlashicha, raqamli texnologiyalar asosidagi xavflarni modellashtirish va avtomatlashtirilgan qaror qabul qilish tizimlari andarrayterlik faoliyatining aniqligi va tezkorligini sezilarli oshiradi. Ayniqsa, murakkab sug'urta mahsulotlari bozorida bu yondashuvlar raqobatbardoshlikni kuchaytiradi.

R.G. Trieschmann, S.E. Gustavson va D.W. Hoyt esa andarraytingni sug'urta kompaniyasining moliyaviy barqarorligini saqlab qolishda asosiy xavfni boshqarish vositasi sifatida ko'radi. Ularning fikricha, samarali andarrayting nafaqat individual sug'urta shartnomalarini to'g'ri tuzish, balki umumiy tarif siyosatini shakllantirishda ham hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Mahalliy olimlardan G. T. Raxmonqulov va Sh. A. Muxammadiev sug'urta kompaniyalarida andarrayterlar faoliyatini baholash mezonlari, ularning malaka oshirish tizimi va xatarlarni baholashdagi metodologik yondashuvlarni chuqur o'rgangan. Ayniqsa, ular O'zbekistonda andarrayting faoliyatini me'yoriy-huquqiy asoslar bilan uyg'unlashtirish zaruriyatini ko'rsatib, amaliy tavsiyalar ilgari surgan.

Shuningdek, sug'urta sohasidagi raqamli transformatsiya, big data texnologiyalarining joriy qilinishi va sun'iy intellekt asosida risklarni baholash imkoniyatlari bo'yicha A. Gollier va M. Rees tadqiqotlari ham dolzarbligi bilan ajralib turadi. Ular avtomatlashtirilgan tahlil modellarining andarrayting jarayoniga integratsiyasini kompaniyaning nafilligi bilan bevosita bog'laydi.

Yuqoridagi ilmiy izlanishlar shuni ko'rsatadiki, andarrayting xizmatining samaradorligini oshirish uchun kompleks yondashuv talab etiladi. Bunda texnologik innovatsiyalarni joriy qilish, inson kapitalini rivojlantirish, normativ bazani takomillashtirish va risk menejment tizimini chuqurlashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

## TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maqolada ushbu yo'nalishda olib borilgan tadqiqotlar tahlil qilinib, quyidagi ilmiy-uslubiy metodlardan foydalanilgan: Tahlil va sintez (analiz va sintez) usuli — andarrayting faoliyatining nazariy asoslarini o'rganish, xorijiy va milliy tajribalarni taqqoslab umumlashtirish orqali umumiy xulosalarga kelish uchun qo'llanildi. Induksiya va deduksiya usuli — alohida andarrayting jarayonlari misolida umumiy qonuniyatlarni ajratib ko'rsatish



(induksiya) hamda umumiy nazariyalardan aniq amaliy yechimlar chiqarish (deduksiya) maqsadida ishlatildi. Komparativ tahlil usuli — xorijiy sug'urta kompaniyalarining anderraying tajribasini O'zbekiston sug'urta bozori bilan qiyoslash asosida samarali modellarni aniqlash uchun qo'llandi.

## TAHLIL VA NATIJALAR

XXI asr iqtisodiy taraqqiyoti resurslardan foydalanishning samaradorligini oshirish, xizmatlar sektorini rivojlantirish va aholining xavfsiz yashash muhitini ta'minlash bilan bevosita bog'liqdir. Ayniqsa, dunyo bozorida xizmat ko'rsatish hajmlarining kengayishi fonida sug'urta sohasi va uning tarkibiy bo'lgi bo'lgan anderraying tizimi muhim iqtisodiy vosita sifatida shakllanmoqda. Sug'urta bozori faoliyatining murakkab, lekin yuqori ahamiyatga ega bo'lgan yo'nalishlaridan biri — xavflarni aniq baholash, ularni bashorat qilish va moliyaviy boshqarishni ta'minlovchi anderraying xizmatidir.

Insoniyat taraqqiyotining iqtisodiy jihati murakkab va ko'p qirrali jarayon bo'lib, jahon iqtisodiyotidagi 8 milliarddan ortiq aholi ehtiyojlarini cheklangan resurslardan samarali foydalangan holda qondirish jarayonida xizmat ko'rsatish sohasining roli tobora ortib bormoqda. Mahsulotlarni ishlab chiqarish va sotish bilan bir qatorda, yuridik va jismoniy shaxslarga xizmat ko'rsatish hajmi ham kengaymoqda. Ayniqsa, sug'urta xizmatlarining iqtisodiyotdagi vazifasi — xatarlarni boshqarish, yo'qotishlarni qoplash va moliyaviy barqarorlikni ta'minlashdagi o'rni alohida ahamiyat kasb etadi.

Sug'urta sohasi murakkab infratuzilmali bozor tizimi bo'lib, u agentlar, brokerlar, adjasterlar, syurveyerlar, aktuariylar va, albatta, anderrayerlardan iborat professional ishtirokchilar faoliyatiga tayangan holda amalga oshiriladi. Shu jihatdan, anderraying xizmati sug'urta kompaniyalari faoliyatida strategik ahamiyatga ega: u xavf-xatarlarni baholash, to'g'ri tariflash, qayta sug'urtalash ehtiyojini aniqlash va umumiy nafillikni ta'minlash vazifalarini bajaradi.

Sug'urta anderrayingi — bu nafaqat shartnoma tuzish jarayonida xavflarni baholash, balki sug'urta tashkilotining investitsiyaviy faoliyati, aktivlarini moslashtirish, portfel muvozanatini saqlash va daromadlilikni oshirishga qaratilgan strategik boshqaruv vositasidir. Zamonaviy bozor talablari shunchalik keskinlashmoqdaki, har bir sug'urta kompaniyasi o'z anderraying siyosatini qayta ko'rib chiqishga majbur bo'lmoqda. Bu, avvalo, raqobat muhiti va xavflarning turli xilligi, ikkinchidan, axborot texnologiyalarining sug'urta jarayonlariga tez integratsiyalashuvi bilan bog'liq.

O'zbekistonda anderraying faoliyati hali to'liq institut sifatida shakllanmagan. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, 2024-yil holatiga ko'ra, mamlakatda faoliyat yuritayotgan 38 ta sug'urta kompaniyasining atigi 30 foizigina professional anderrayer xodimlarga ega. Ko'pchilik kompaniyalarda ushbu xizmat agentlar yoki sotuvchilar tomonidan amalga oshiriladi, bu esa sug'urta hodisasi yuz berish xavfini oldindan to'liq baholay olmaslikka olib keladi. Shu sababli, milliy sug'urta bozorida anderraying tizimini institutsional rivojlantirish, unga professional yondashuv, axborot texnologiyalari asosida risklarni avtomatlashtirilgan baholash kabi mexanizmlarni joriy etish dolzarb muammo sifatida namoyon bo'lmoqda.

Tahlil davomida dunyo tajribasiga asoslanib, quyidagi asosiy funksiyalar anderrayerlar zimmasiga yuklatilishi aniqladik:

- Sug'urta obyektini to'liq identifikatsiyalash;
- Xavf darajasi va chastotasini aniqlash;
- Risklarning portfelniki ta'sirini modellashtirish;
- Qayta sug'urtalash zarurati yuzasidan qaror chiqarish;
- Tarif stavkalarini dinamik ravishda belgilash yoki o'zgartirish;
- Obyektlar ustidan monitoring o'rnatish va xavf profilini yuritish.

Sug'urta anderraying xizmatini to'g'ri tashkil etish, zamonaviy axborot texnologiyalari bilan ta'minlash va kadrlar malakasini oshirish kompaniyalar samaradorligini tubdan yaxshilaydi. Anderrayerlar — bu sug'urta kompaniyalarining "filtri", ya'ni sug'urta portfelini shakllantirishdagi boshqaruvchilar bo'lib, ular to'g'ri qaror qabul qilgan taqdirda kompaniya daromad oladi, aks holda — zarar ko'radi.

O'zbekistonda 2024-yil holatiga ko'ra 38 ta sug'urta kompaniyasi faoliyat yuritmoqda, ularning atigi 30 foizidagina to'liq shakllangan anderraying xizmati mavjud. Bu ko'rsatkich MDH davlatlari va rivojlangan mamlakatlar tajribasidan ancha ortda qolmoqda. Ba'zi rivojlangan mamlakatlarda hayot sug'urtasi bo'yicha anderraying jarayoni ikki haftagacha cho'zilishi mumkin, chunki har bir shaxs bo'yicha alohida yondashuv talab etiladi.

Bozor iqtisodiyoti sharoitida axborot eng muhim resursga aylangan bir paytda, anderrayerlar aynan mijoz haqidagi ma'lumotlarni yig'uvchi, tahlil etuvchi va ular asosida xulosa chiqaruvchi shaxslar sifatida sug'urta tashkilotining faoliyatida hal qiluvchi o'rin tutadi. Shu sababli, bugungi kunda anderrayerlarning bilim, ko'nikma va mas'uliyatiga bo'lgan talab katta.



O'zbekiston sug'urta bozorida "O'zbekinvest" kabi yetakchi kompaniyalarda sug'urta anderrayterlari uchun maxsus ta'lim va malaka oshirish kurslari tashkil etilib, xorijiy davlatlar bilan hamkorlikda tajriba almashinuvi amalga oshirilmoqda. Bu esa milliy kadrlar salohiyatini rivojlantirishda muhim qadamdir.

Sug'urtada "sotuvchi-anderrayter" modeli ham samarali ekanligi isbotlangan. Ya'ni, mijozlar bilan ishlovchi xodimning o'zi ham anderrayter vazifalarini bajarishi orqali bir vaqtning o'zida tijorat va xavflarni boshqarish funksiyalarini amalga oshirishi mumkin. Bu holda natijalarga tezroq erishiladi va mijozlar bilan ishlashda samarali yondashuv kuzatiladi.

Xulosa qilib aytganda, sug'urta anderraytingi — sug'urta kompaniyasi faoliyatida daromad manbaini ta'minlovchi markaziy bo'g'indir. Mazkur tizimni to'g'ri tashkil etish, metodologiyani takomillashtirish, zamonaviy texnologiyalar bilan jihozlash va professional kadrlar tayyorlash sug'urta bozorini barqaror rivojlantirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega.

O'zbekiston sug'urta bozorida anderrayterlik xizmatining institutsional takomillashuvi va professionallashuvi kelgusi yillarda sug'urta kompaniyalarining moliyaviy barqarorligi va raqobatbardoshligi uchun muhim kafolat bo'lib xizmat qiladi.

Mazkur tadqiqotda, shu bilan birga, O'zbekiston sug'urta bozori uchun mos anderrayting modellari ham taklif qilinmoqda. Jumladan, segmentatsiyalangan anderrayting, aktuar asoslangan baholash, reyting tizimiga asoslangan qaror qabul qilish va big data asosida prediktiv modellash kabi yondashuvlarning milliy amaliyotga tatbiqi samaradorlikni oshirishga xizmat qiladi.

Sug'urta anderrayterlari nafaqat shartnoma shartlarini belgilashda, balki potensial zararlarni oldindan aniqlash, qayta sug'urtalash rejalarini tuzish, sug'urta portfelini optimallashtirish va investitsiya yo'nalishlarini baholashda ham muhim rol o'ynaydi. Bu faoliyat samarali tashkil etilgan taqdirda, sug'urta tashkiloti faoliyatida moliyaviy barqarorlik, mijozlar ishonchi va bozorda raqobatbardoshlikni ta'minlash mumkin.

Sug'urta anderraytingi faoliyatini takomillashtirish, uning metodik va texnologik asoslarini yaratish, har bir sug'urta kompaniyasida individual yondashuv va ehtiyoj asosida tashkil etish O'zbekiston sug'urta bozorini yangi bosqichga olib chiqishda hal qiluvchi omil hisoblanadi. Tadqiqotda olingan natijalar nafaqat nazariy jihatdan, balki amaliy foydalanish imkoniyatlariga ham ega.

Angliyada XIX asrdan boshlab ayrim guruhlar rag'batlantirish asosida yuklarni manzilga yetkazib berish bo'yicha qonun hujjatlariga tayanib shartnomalar tuzganlar va tomonlarning imzosi bilan tasdiqlaganlar. Ular zimmalariga tegishli mas'uliyat va majburiyatlarni olganlar. Bu jarayonda anderrayterlarning faoliyati muhim bo'lgan, ya'ni ular yuborilayotgan yuklarni, ularning yo'nalishlari, transport vositalari va holatini, hatto davlatdagi yuk tashish tarixidagi xavf-xatarlarni ham o'rganib chiqqanlar. Shuning uchun anderrayterlar yuklar uchun himoya qilish bo'yicha risklarni belgilab berganlar.

Sug'urtalashda anderrayterlar — agentlar, brokerlar yoki sug'urta bo'limlari xodimlari tomonidan sug'urtaga jalb qilingan yuridik va jismoniy shaxslar obyektlari xavf-xatarlarini kompleks o'rganuvchi, baholovchi, sug'urtaga qabul qilish yoki rad etish bo'yicha qaror chiqaruvchi, xavf parametrlarini belgilovchi mutaxassislar hisoblanadi. Ular o'z xulosalari asosida obyektlarning sug'urtalanishini aniqlaydilar. Sug'urta klasslari doirasida anderrayterlar kompaniya aktivlariga mutanosib portfel muvozanatini saqlash uchun qayta sug'urtaga yo'naltiruvchi professional jamoalar sifatida faoliyat yuritadilar.

Sug'urta anderrayting xizmatidan foydalanayotgan tashkilot manfaatlari uchun, ya'ni uning daromadini oshirish maqsadida, anderrayterlar sug'urtalanuvchi obyekt bo'yicha zarur ma'lumotlarni yig'adi. Ular shartnomani tuzishda barcha omillarni inobatga olgan holda qaror qabul qiladilar. Sug'urtada har bir kompaniya, ya'ni polis sotuvchi, agar sug'urta obyektiga yetarli tekshirilmasa, zarar ko'rish mumkin. Ammo shartnoma tuzilishidan oldin puxta tekshiruv amalga oshirilsa, kelajakdagi zararining oldi olinadi.

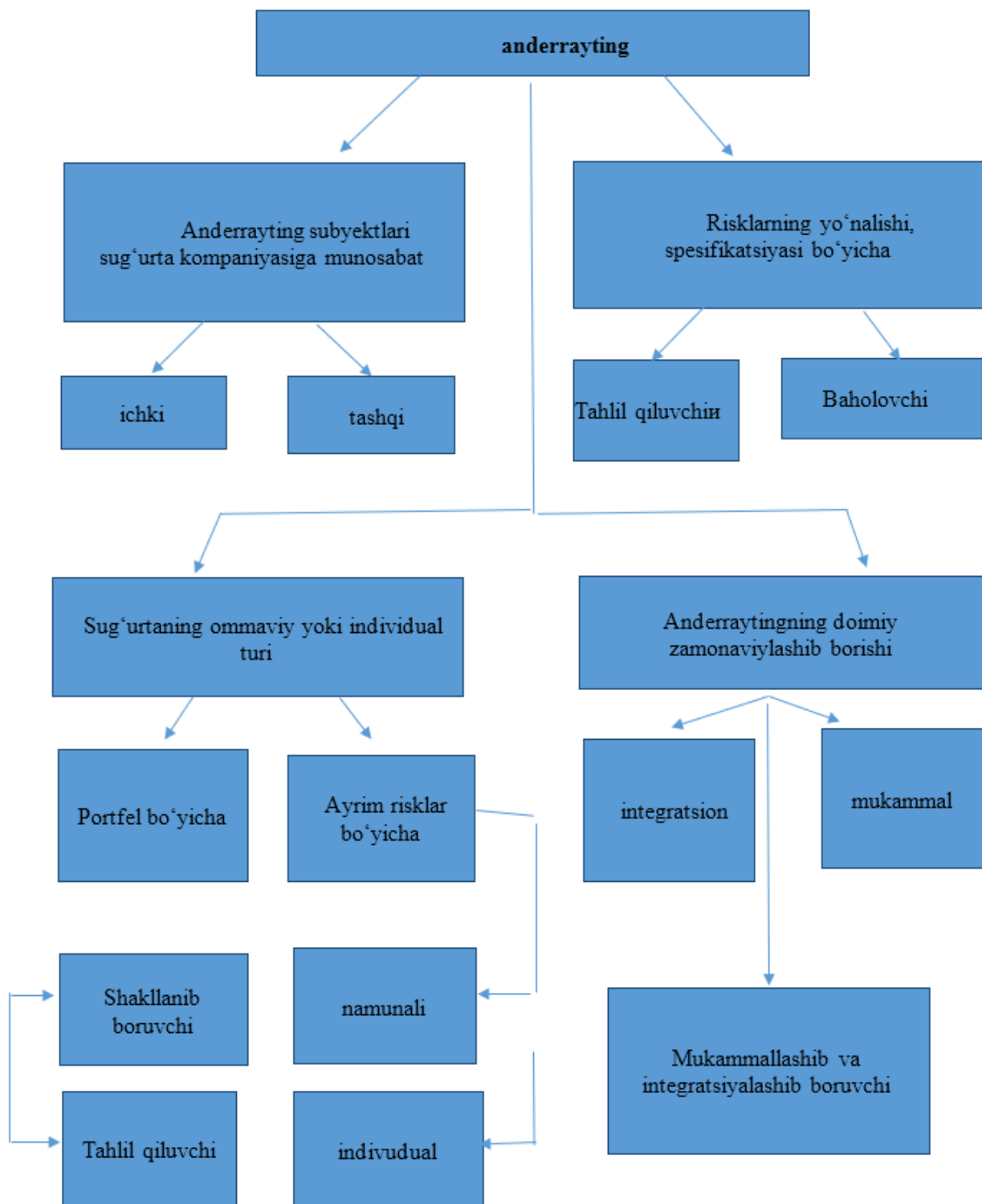
Shuningdek, sug'urta anderrayterlari kompaniyaning ichki shtatida hisobda turuvchi xodimlar bo'lib, ular sug'urta hodisasi yuz berish ehtimolini baholash bilan shug'ullanadilar. Mamlakatimizda sug'urta anderraytingi muammolari bilan shug'ullanayotgan mutaxassislar soni juda oz bo'lib, bu yo'nalishda kadrlar tayyorlash ishlari aksariyat sug'urta kompaniyalarida tashkil etilmagan. Natijada, respublikamiz sug'urta bozori rivojlanish darajasi hozirgi zamon talablariga to'liq javob bermaydi. Anderrayting xizmati ayniqsa hayot sug'urtasi sohasida muhim bo'lib, bu turdagi shartnomalarni tuzishda sug'urtaga olinayotgan shaxsga individual ravishda yondashish zarur bo'ladi.

Sug'urta anderrayting tizimining metodik jihatdan tashkil etilishi quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oladi:

Qonunchilik va bozordagi raqobat sharoitini hamda sug'urtalanuvchilarning moliyaviy holatini hisobga olgan holda anderrayting siyosatini yuritish. Bu siyosatni shakllantirishda tashkilotning moliyaviy ko'rsatkichlari va raqobatbardoshligi inobatga olinadi;

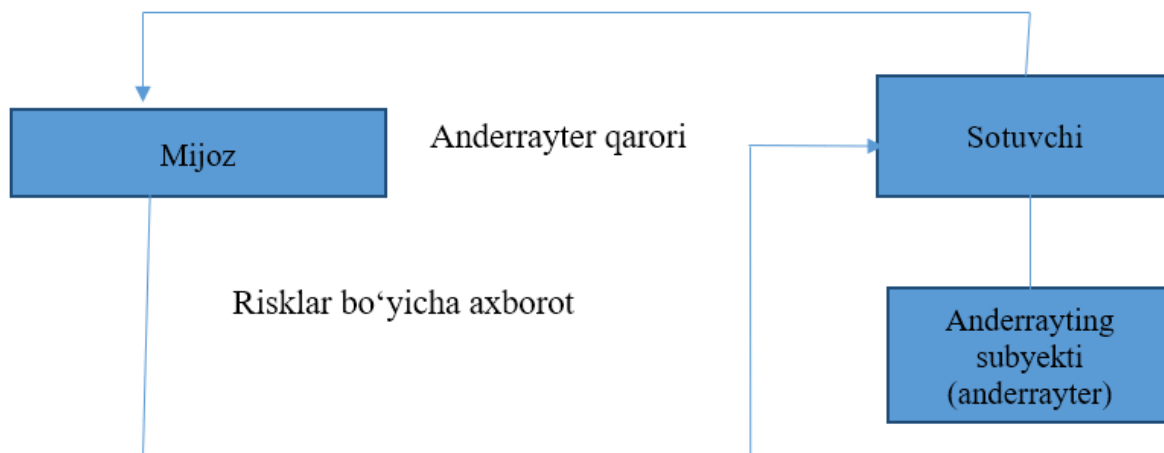
Bozordagi mavjud sharoitlar asosida soha uchun yangi va takomillashgan qoidalarni ishlab chiqish. Shu bilan birga, sug'urta anderrayterlarining sug'urta qonunchiligidan xabardorligini oshirish, zamon talablari asosida ularning malakasini takomillashtirish va xorijiy tajribani o'rganish zarur.

Tadqiqotimizda ilg'or mamlakatlar tajribasi asosida O'zbekiston anderryayting tizimi uchun moslashtirilgan turlarni tasniflash zarurligi aniqlanmoqda (1-rasm).



1-rasm. Sug'urtada anderryaytingni amalga oshirish yo'llari

Sug'urta tashkilotida anderryayter xizmatidan foydalanish holati ko'p jihatdan ushbu tashkilotning faoliyat yo'nalishiga bog'liq. Anderryaytingning muayyan tizimi har doim ham har bir kompaniya uchun universal bo'lmisligi mumkin. Boshqacha aytganda, anderryayting modeli sug'urta kompaniyasining o'ziga xos xususiyatlari va ehtiyojlariga qarab moslashtiriladi. Mazkur holat quyidagi sxema orqali tasvirlanadi (2-rasm):



2-rasm. Anderrayting modeli sug'urta kompaniyasiga moslashish sxemasi

Sug'urta bozorida raqobat jarayonlari kuchayib borgan sari sug'urta tashkilotlarida anderrayterlarga va ularning professional ish faoliyatiga bo'lgan talab ortib bormoqda. Shu bois, sug'urta anderrayterlari faoliyati doimiy ravishda sayqallanib, takomillashib, zamonaviylashib borishi, shuningdek, ular yangi texnologiyalar va zamonaviy jarayonlarni muntazam o'zlashtirib borishlari zarur.

Sohani yanada rivojlantirish uchun anderrayterlar boshqaruvida ishlovchi xodimlar o'z ustida doimiy ravishda ishlashi, kompaniya doirasida yangi xizmatlarni yaratishi va mijozlarni jalb qilishda raqobatbardosh bo'lishlari lozim. Zamon o'zgarib borar ekan, anderrayterlarga bo'lgan ehtiyoj ham ortmoqda. Biroq professional anderrayterlar yetishmovchiligi hanuzgacha dolzarb muammo bo'lib qolmoqda.

Bugungi kunda rivojlangan sug'urta bozoriga ega mamlakatlarda anderrayterlarga to'lanayotgan ish haqi boshqa sug'urta sohasi xodimlarinikiga nisbatan yuqoriligi ushbu faoliyat yo'nalishining naqadar muhim va zarur ekanligini ko'rsatadi.

O'zbekiston sug'urta bozorining peshqadam professional ishtirokchilaridan biri — "O'zbekinvest" kompaniyasida anderrayterlarning bilimi va savodxonligini oshirish, shuningdek, kompaniya va sug'urta bozorida yangiliklar bilan ularni tanishtirib borish maqsadida 2020-yildan boshlab "Sug'urta maktabi" tashkil etilgan. Mazkur maktab orqali sohaga zarur bo'lgan anderrayterlar tayyorlanmoqda va ularning malaka oshirish tizimi yo'lga qo'yilgan (3-rasm).



3-rasm. Sug'urta anderrayterlari uchun sifat ko'rsatkichlari<sup>3</sup>

Sug'urta anderrayterlarining rivojlangan xorijiy tajribadan foydalanib faoliyat yuritishlari uchun "O'zbekinvest" aksiyadorlik jamiyati tomonidan xorijiy tajriba almashish tizimi tashkil etilgan. 2019-yildan boshlab bu tizim an'anaviy shaklga keltirilib, yo'lga qo'yilgan. Jumladan, hududiy filiallar xodimlari, ayniqsa, kompaniya quyi tizim bo'g'inlari — sotuv bilan shug'ullanuvchi tumanlar va bo'lim mutaxassislari malaka oshirish kurslariga yuborilmoqda. Mazkur davrdan bugungi kungacha Yevropaning ilg'or mamlakatlaridagi nufuzli o'quv yurtlarida 133 nafar xodim malakasini oshirgan.

Jahonda kuzatilayotgan ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy va ekologik globallashtirish jarayonlari xavf-xatarlarning murakkab tus olishiga sabab bo'lmoqda. Bu esa sug'urta tizimining yanada takomillashuvini talab etmoqda. Mamlakatlar iqtisodiy tanazzulga uchrashishi uchun sog'lom va barqaror sug'urta xizmatlarini yo'lga qo'yish zarurati ortib bormoqda. Shu nuqtayi nazardan, O'zbekistonda milliy sug'urta bozorini rivojlantirish uchun, avvalo, sug'urta mutaxassislari — anderrayterlar, ekspertlar, auditorlar, menejerlar, marketologlar va sug'urta da'volari bo'yicha mutaxassislar tayyorlash dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.





Shunday qilib, maqolada ilgari surilgan ilmiy asoslangan yondashuvlar va amaliy tavsiyalar sug'urta andarrayting tizimini takomillashtirish orqali O'zbekiston sug'urta bozorining raqobatbardoshligini oshirish, moliyaviy barqarorligini mustahkamlash hamda aholini keng ko'lamli sug'urta xizmatlari bilan qamrab olish imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qiladi.

**Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:**

1. Aggour K. S. et al. Automating the underwriting of insurancye applications //AI magazine. -2006. - T. 27. - №. 3. - S. 36-36.
2. Taylor, Gregory C. "Underwriting strategy in a competitive insurancye environment." Insurancye: Mathematics and Economics 5.1 (1986): 59-77
3. Pokorski, Robert J. "Insurancye underwriting in the genetic era." Cancyer: Interdisciplinary International Journal of the American Cancyer Sociyety 80.S3 (1997): 587-599.
4. <https://www.swissre.com/institute/research/topics-and-risk-dialogues/china/digital-underwriting-life-health-insurancye-china>.
5. Html <https://www.milliman.com/en/insight/global-underwriting-germany>
6. <https://www.salarexplorer.com/average-salary-wage-comparison-japan-insurancye-underwriter>
7. <https://www.salarexpert.com/salary/job/insurancye-underwriter/japan>
8. <https://www.jobbank.gc.ca/marketreport/wages-occupation/665/ca> Job Bank Kanadaning milliy bandlik xizmati
9. <https://worldsalariyes.com/average-insurancye-underwriter-salary-in-moscow/russia/>
10. <https://www.eriyeri.com/salary/job/life-insurancye-underwriter/kazakhstan> ERI Iqtisodiy Tadqiqotlar Instituti
11. "Sug'urta faoliyati to'g'risidagi qonun" 2022-yil 25-fevraldagi 730-sonli O'zbekiston Respublikasining Qonuni.
12. <https://insurtechdigital.com/articles/top-10-insurancye-underwriters>.



## IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

*Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal*

**Ingliz tili muharriri:** Feruz Hakimov

**Musahhih:** Zokir ALIBEKOV

**Sahifalovchi va dizayner:** Oloviddin Sobir o'g'li

---

**2025. № 3**

---

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot\_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot\_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

**Litsenziya raqami:** №046523. PNFL: 30407832680027

**Manzilimiz:** Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani  
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.



Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>